

Nedläggningen av Union engagerade hela Norge

Kinafeber drabbade Union

En lönsam fabrik läggs ner i Norge. En annan startas i Kina, där tillväxten är högre. Är det frågan om en oundviklig omställning, där företagsledningen anpassar sig till globaliseringen innan det blir för sent? Eller handlar det om att glömma sina rötter och kasta bort möjligheten för att specialisera verksamheten så att den blir konkurrenskraftig på sikt?

En regnig vinterdag besöker vi ett drama som redan är inne i sin fjärde akt. Nedläggningen av pappersfabriken Union har gått som en följetong under sommaren och hösten. Det är en stor uppsättning med 380 personer på scenen och en bov: Norske Skogs koncernchef Jan Oksum.

Jämförelsen med teatern är svår att låta bli. Union ligger i Skien, där Henrik Ibsen föddes. När vi besöker arbetsförmedlingen står hans staty utanför. Konferensrummen har fått namn efter hans huvudpersoner.

Dessutom är det något melodramatiskt över beslutet att lägga ned Union. Det berör inte bara de anställda och de 14 000 personer som samlades till en stödkonsert i somras för pappersarbetarna. Nej, hela Norge har följt med i kampen för att rädda fabriken, ända tills det sista avgörande beslutet fattades i bedriftsforsamlingen, ett organ som står över styrelsen. Beslutet genomdrevs med minsta möjliga majoritet. Ordföranden var tvungen att använda sin dubbelröst. De anställdas representant från Follumfabriken vek sig inför hotet att om inte Union lades ned, så var det Follum som stod för tur.

Kampen om Union inleddes samtidigt med att valrörelsen drog igång i somras. Det

garanterade full uppmärksamhet från mediernas sida.

Jan Grini leder fackklubben på Union och gjorde allt han kunde för att förhindra nedläggningen.
- Vi vann kampen i media, men förlorade i styrelserummet, säger han.

– Vi visste att det skulle bli intensivt, så vi hyrde in en PR-byrå för att hjälpa oss att samordna det hela, säger Jan Grini, som leder fackföreningen. Norske Skogs argument för att lägga ned Union är ”att förbättra intäkterna genom att stänga anläggningar som har höga fasta kostnader, och att överföra produktionen till andra fabriker som har ledig kapacitet”.

Ny fabrik i Kina

Produktionen från Union ska fördelas på andra fabriker i Norge. Men den övergripande strategin är att företaget ska ha en större andel av produktio-

nen där tillväxten finns. Bara några dagar innan nedläggningsbeslutet invigde koncernchefen Jan Oksum en helt ny pappersfabrik i Kina. Det är svårt att inte se nedläggningen av Union som ett resultat av globaliseringen. I Kina ökar efterfrågan på tidningspapper med nio procent per år.

– Det är inte första gången som Telemark upplever stora omställningar. För några år sedan var det Norsk Hydro som lade ned sin magnesiumfabrik med 390 anställda, säger Grunde Grimrud, som är arbetsdirektör för Telemark fylke.

Även då var det konkurrensen från Kina som sades vara orsaken till beslutet.

Skien är en del av en industri-triangel som också består av Porsgrunn och Bamble. De tre kommunerna ligger så nära varandra att de vuxit ihop. 61 procent av invånarna i Telemark bor där.

Tekst og foto:
Björn Lindahl,
Oslo

Möjligheterna för pappersarbetarna är bättre än i andra delar av landet.

– Arbetslösheten i Telemark är 3,4 procent. Den har minskat med 760 personer, eller 22 procent, jämfört med oktober i fjol, säger Grunde Grimsrud. Han tror att de flesta på Union kommer att få nytt jobb snabbt. Aetat har etablerat sig inom fabriksområdet för att göra det lättare för de anställda att registrera sig som arbetssökande. Norske Skog ställer upp med ett åtgärds paket på 190 miljoner norska kronor för att säkra de anställdas ekonomi i en övergångsfas. Paketet ger alla ett avgångsvederlag på 4–12 månaders lön. Alla över 60 år erbjuds jobb för Norske Skog i Skien, de som är 55–60 erbjuds jobb inom koncernen, med flyttbidrag.

Stämningen bättre

När vi besöker fabriken är de anställda stort sett nöjda med storleken på avgångsvederlagen. Verksamheten ska avbrytas den 1 mars 2006.

– Stämningen är mycket bättre nu när beslutet fattats. Det värsta är ovissheten, säger Erik Sannerholt, som tillsammans med Jørn Runing sitter i kontrollrummet och övervakar hur flis mals ned till mekanisk massa.

30–50 av de anställda har redan fått löften om nya jobb. Företaget ScanWafer, som producerar solcellspaneler, är på jakt efter 120 nya anställda.

– De vill nog inte att alla anställda ska komma från Union, men kanske hälften kommer härifrån, säger Sten Andersen, som redan fått jobb på Scan Wafer.

Norske Skog har också varit ett mönsterföretag när det gäller internutbildning.

– Vi har anställda som börjat som lärlingar och som utbildat

sig till civilingenjörer på arbetstid och med 80 procent lön, säger personaldirektören Tage Olavsen.

Trots den hårda striden om nedläggningen har det inte gått ut över förhållandet mellan ledningen och de anställda lokalt. Det skiner snabbt igenom att fabriksledningen helst hade ställt sig på de anställdas sida i kampen.

Våga specialisera sig

– Jag får vara försiktig med det jag säger, men jag tycker att det är synd att Norske Skog inte försöker specialisera sig i Norge. Vi hade gärna satsat vidare på att tillverka bokpapper med högre kvalitet, i nischer där lönekostnaderna kan försvaras av papper med mer ”inbyggd kompetens”, säger Tage Olavsen.

Fabriksledningen har presenterat sitt eget förslag till hur lönsamheten kunde förbättras. Det hade inneburit att antalet anställda skurits ned med 50 personer på fem år.

– Union är den fabrik inom Norske Skog som har högst produktivitet. Vi har hela tiden gått med vinst. I år kommer den att bli minst 120 miljoner kronor, säger fackföreningsledaren Jan Grini.

– Vårt förslag att satsa vidare på bokpapper skulle kunna ge en rörelsevinst på 200 miljoner kronor per år. Men det verkar som koncernledningen har varit helt fastlåst. De har vägrat lyssna på något av våra argument. Han har sett hela Unions utveckling från ett lokalt norskt företag, till att bli världens största producent av tidningspapper.

– Jag har besökt nästan alla fabriker som finns inom Norske Skog. Jag har rest till Nya Zeeland, Australien, Brasilien och Chile. Det låter

ibland som om Union är så gammalt och nedslitet att allt håller på att falla ihop. Men vi har den näst nyaste pappersmaskinen i Norge.

I den alternativa utredning om Union som fackföreningen gjort står det:

”Genom att lägga ner Union nu, kommer företaget göra ett strategiskt vägval som försvagar möjligheten till lönsam produktion inom mindre nischer i Norge och Europa i framtiden.”

Ända sedan 1873 har Union varit en del av Skiens liv. Står man uppe vid kyrkan med sina två torn och ser ned mot fjorden, ligger fabriken på en ö vid hamninloppet. De två hallarna med varsin pappersmaskin blir en visuell förlängning av huvudgatan. Nu blir det slut på timmerflotningen till fabriken.

Slut på timmerflotning

Just kompromisslösheten och att koncernchefen Jan Oksum vägrar att sälja Union till en grupp investerare som lovat att enbart producera bokpapper, en verksamhet som Norske Skog nu överger, är det som provocerat mest.

Bland kritikerna finns också andra företagsledare, som Jens Ulltveit-Moe, koncernchef i Umoe.

– Jag är inte imponerad över Norske Skog. Jag förstår inte att det var nödvändigt att sätta igång processen så nära valet. Även om beslutet är rätt har hanteringen av det skadat norskt näringsliv, sade han till NRK.

Kanske Jan Oksum läst för mycket Henrik Ibsen.

”Kompromissens ande är Satan. Här gäller allt eller ingenting!” skriver diktaren i Brand.

Kommande utgivningar av teaterstycket får ske med utländskt bokpapper.